

VU Research Portal

Evaluating Teaching Quality in Higher Education: A Focus on Students' Learning Experiences

Zerihun, Z.

2012

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Zerihun, Z. (2012). *Evaluating Teaching Quality in Higher Education: A Focus on Students' Learning Experiences*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

7.7 Nederlandse Samenvatting

De aanleiding voor dit onderzoek is in de eerste plaats de wens van de Ethiopische regering om bij de instellingen voor hoger onderwijs een instrument van kwaliteitszorg te introduceren waarbij niet alleen studenten het gegeven onderwijs evalueren, maar waarbij daarnaast in het onderwijs zelf ook meer nadruk gelegd wordt op student gecentreerde benaderingen. Het instrument dat in het hoger onderwijs in Ethiopië momenteel algemeen gebruikt wordt – de Teaching Evaluation Questionnaire (TEQ) – is namelijk in essentie vooral docent gecentreerd. Vandaar de behoefte een instrument te ontwikkelen dat beter bruikbaar is in student gecentreerd onderwijs.

De onderliggende gedachte bij het gebruik van evaluatievragenlijsten is dat docenten invloed hebben op het studeergedrag van studenten, en dat die invloed kan worden gedemonstreerd door de feedback van studenten over hun leerervaringen. Die feedback kan dan weer worden gebruikt voor onderwijsverbetering. Daarbij is het wel van belang dat de elementen van de vragenlijst aansluiten op het vertoonde doceergedrag. Het probleem is dat de hierboven genoemde TEQ als gezegd gericht is op docent gecentreerd onderwijs, en als gevolg daarvan anders dan bedoeld dergelijk doceergedrag bevordert in plaats van het meer student gecentreerde onderwijs. Het was daarom nodig een meer op de laatste situatie toegespitst evaluatie-instrument te ontwikkelen en te valideren: Student Evaluation of Learning and Teaching Questionnaire (SELTQ).

Dit onderzoek richt zich op de volgende drie hoofdvraagstellingen.

1. Hoe valide is de in gebruik zijnde TEQ als bron van feedback voor onderwijsverbetering.

2. Wat zijn de opvattingen van docenten en studenten in uiteenlopende onderwijssituaties over (de betekenis van) doceren en studeren.
3. Wat zijn de kenmerken van doceren en studeren in student gecentreerde onderwijssituaties, en welke implicaties heeft dat voor de evaluatie van de kwaliteit van doceergedrag.

De empirische deelstudies waarover in dit proefschrift wordt gerapporteerd zijn gebaseerd op een drietal assumpties:

1. De eerste is dat een instrument dat is ontworpen om de effectiviteit van doceergedrag te evalueren noodzakelijkerwijs de uitkomst van dat doceergedrag, en dat zijn de leeruitkomsten van de student, in ogenschouw moet nemen. Hiertoe dient de relatie te worden nagegaan met andere indicatoren van leeruitkomsten: het (verwachte en/of behaalde) studieresultaat, en de door de student gepercipieerde leerwinst.
2. Een tweede aanname is dat de opvattingen van docenten en studenten over doceren en studeren van invloed zijn op het uiteindelijke onderwijsproces: docent- of student gecentreerd. Zo is het mogelijk dat een instrument dat geacht wordt de effectiviteit van doceergedrag te meten en dat alleen aandacht geeft aan de docentkant daarvan, zowel docenten als studenten stimuleert om in opvattingen en gedrag een docent gecentreerde benadering te ontwikkelen. Anderzijds kan een aanpak waarbij de ondersteuning van de docent ten behoeve van het leerproces van studenten centraal staat, aanleiding geven tot de ontwikkeling van een meer student gecentreerde benadering.
3. Een derde uitgangspunt is dat studenten beter leren wanneer ze actief betrokken zijn in het leerproces en geen passieve ontvangers van informatie. Om die reden zal een meting van de kwaliteit van de docent

ook gericht moeten zijn op de geboden mogelijkheden voor zo'n actieve betrokkenheid en de zelfregulering van het eigen leerproces.

In de eerste deelstudie is de validiteit van de in gebruik zijnde TEQ onderzocht. Hiertoe is het verband nagegaan tussen de vragenlijstuitkomsten (ratings) en andere indicatoren van effectief doceergedrag. Om de invloed van verschillen tussen diverse cursussen te minimaliseren is uitgegaan van multi-sectie onderzoek. Hierbij is steeds dezelfde cursus door verschillende docenten gegeven met een voor alle secties gelijke eindtoets. Eventuele verschillen moeten daarom worden toegeschreven aan docentverschillen, en niet aan inhoudelijke verschillen tussen de cursussen of aan verschillen in de eindtoets.

Per cursus is de TEQ afgenomen, en zijn de uitkomsten gerelateerd aan het verwachte en behaalde studieresultaat in termen van het eindcijfer. Met behulp van een andere vragenlijst is eveneens het verband onderzocht tussen de ervaren leerwinst en het studieresultaat. Het behaalde cijfer correleerde niet significant met de ratings. Dat was wel het geval met de gepercipieerde leerwinst.

In de tweede deelstudie is onderzocht wat de opvattingen zijn van docenten en studenten aangaande doceren en studeren, en welke implicaties dat heeft voor de evaluatie van effectief doceergedrag. Hierbij zijn docenten en studenten van twee instellingen voor hoger onderwijs betrokken. Aan hen zijn twee typen vragenlijsten voorgelegd. Het eerste deel bevat items die gebaseerd zijn op de classificatie van onderwijs in enerzijds de overdracht van informatie, en anderzijds onderwijs als het faciliteren van het leerproces van studenten. In het tweede deel is docenten en studenten gevraagd om een

beschrijving te geven van de betekenis van doceren en van de kenmerken van goede docenten. Zowel docenten als studenten zagen onderwijs primair als de overdracht van kennis, en dit komt terug in de afgenomen eindtoetsen die gedomineerd worden door de toetsing van feiten. Het gebruik van een verbeterde meting van de kwaliteit van doceergedrag zou een bijdrage kunnen leveren aan de bevordering van activerend onderwijs. De gangbare TEQ bevat als gezegd alleen items die gericht zijn op docent gecentreerd onderwijs. Het is denkbaar dat het langdurig gebruik van dit instrument de opvatting waarbij onderwijs gezien wordt als informatieoverdracht heeft bevorderd.

Het doel van de derde deelstudie is een instrument te ontwerpen waarin het leerproces van de student meer nadruk krijgt. Hiertoe zijn in enkele onderwijssituaties die meer dan elders in Ethiopië student gecentreerd zijn, studenten ondervraagd over hun ervaringen. Hun antwoorden zijn gebruikt om items te genereren voor de Student Evaluation of Learning and Teaching Questionnaire (SELTQ), bestaande uit vier dimensies: *Cursusorganisatie en presentatie, Toetsing en feedback, Zelfevaluatie en Participatie*.

Analoog aan de eerste deelstudie is tenslotte de validiteit van het nieuwe instrument onderzocht, waarbij dezelfde criteria zijn gehanteerd, te weten een positieve relatie van vragenlijstuitkomsten (ratings) met het actuele en verwachte studieresultaat, en ook met de studieaanpak. Voor wat betreft dat laatste geeft de SELTQ significante correlaties te zien, in tegenstelling tot de TEQ. Daarnaast geldt dat de SELTQ gerelateerd is aan het behaalde studieresultaat, zoals dat eerder ook het geval was met de TEQ.

Het algemene uitgangspunt in dit onderzoek is dat doceergedrag effectief is zolang en in de mate het studenten ondersteunt in hun inspanningen om de studiestof te beheersen. Een instrument dat bedoeld is om de kwaliteit van dit doceergedrag te meten, en feedback te geven over de wijze waarop het verbeterd kan worden, zal daarom min of meer per definitie aandacht moeten besteden aan de genoemde inspanningen van studenten en de rol die de docent daarbij vervult. In dit verband is het belangrijk dat het nieuw ontwikkelde instrument – de SELTQ – elementen bevat die studenten dwingt om over hun eigen leerproces te reflecteren, en op die manier er bewust van te worden dat ‘leren’ niet iets is dat door de docent verschaft wordt. De docent faciliteert, de student leert. In het verlengde daarvan zijn gebreken ten aanzien van de leeruitkomsten ook niet exclusief te wijten aan gebreken van de één of de ander.

De inzet van het nieuwe instrument zal niet automatisch leiden tot een verbeterd doceer- of studeergedrag. Zoals al eerder aangegeven, is de in Ethiopië meest gebruikelijke onderwijsaanpak docent gecentreerd. Voor een verandering daarvan in de richting van het gewenste meer student gecentreerd hoger onderwijs is meer nodig dan een nieuw evaluatie-instrument, al helpt dat wel. Belangrijk is in dit verband de introductie van een cursusprogramma voor docenten in het hoger onderwijs bij de negen Ethiopische universiteiten (Educational Quality Improvement Program – EQUIP). Gehoopt en verwacht wordt dat het ontwikkelde instrument in dit proces wel een rol zal kunnen spelen.